

tir in kljub svoji dobri volji ne delajo svojemu kraju škode. Vsak razvoj, vsak napredek je prehod iz preteklosti v prihodnost, izločitev slabega, podkrepitev dobrega, pravega. Zato je treba poznati, kaj preteklost in sedanost nudita pozitivnega in kje je tisto negativno, čemur se je treba izogniti in kar je treba zavreči. Treba je poznati razmere, ki so zrastle iz preteklosti, pa ljudi, ki jih je tudi oblikovala preteklost. Koliko napak delamo, če tega ne upoštevamo! Da domačini poznajo značilnosti svojega kraja, je koristno tudi z vidika turizma, in sicer iz dveh vzrokov: da te značilnosti gojijo in s tem ohranjujejo krajevne privlačnosti in da znajo gostu to in ono pojasniti ali ga na to in ono opozoriti. Kako slab vtis napravi na tujca, če vpraša domačina o kaki zanimivosti, pa ta sam ne ve nič o njej. Kraj si s tem ne daje dobrega spričevala. Privlačnost kraja raste, če se domačini s turistom prijazno in razumno pogovorijo in če turist čuti, da jim je domači kraj pri srcu in so ponosni nanj. Iz vseh teh vzrokov je proučevanje posameznih krajev in izdajanje krajevnih monografij postalo že prava potreba. Dela te vrste se vedno bolj množijo. Ljubljana ima v delu obsežno lokalno zgodovino, Maribor in Kočevje sta izdala pomembni knjigi. Kamnik je natisnil tretji letnik Kamniškega zbornika, Idrija izdaja drobnejše in pogostejše Idrijske razglede, Tržič ima svoj Tržiški vestnik. Kranj je že pred vojno dobil temeljito Zgodovino mesta Kranja, Mengeš in Slovenj Gradec sta opravila del takšne naloge ob krajevnem jubileju, Videm ob Ščavnici je izdal že dve brošuri itd. Da smo Ločani s štirimi letniki Loških razgledov v prvih vrstah med slovenskimi kraji, je spet zasluga ObLO, organizacij in podjetij, ki pomagajo z denarnimi prispevki.

Ko se bo društvo v prihodnjem letu spominjalo 20-letnice obstoja svojega muzeja, bo lahko z zadoščenjem ugotovilo, da se ni zapiralo med stene svojih razstavnih prostorov, ampak je poseglo na široko v javno življenje. Zelja odbora pa je, da bi se naše kulturne težnje tudi globoko zasadile v miselnost vseh društvenih članov in vseh Ločanov ter jih s trdnimi vezmi spoznanja o posebnih vrednotah Loke privezale na domači kraj.

Poročilo upravnika muzeja

(Poroča kustos Andrej Pavlovec)

Letos je potekla mandatna doba prvemu upravnemu odboru, ki je spremljal poslovanje muzeja od leta 1956 dalje. Vse delo v muzeju, predvsem večje nakupe muzealij, probleme, ki nastopajo pri muzejskem delu in podobno, je uprava muzeja reševala skupno z upravnim odborom v najlepšem redu in soglasju. Predlog za novi upravni odbor, ki ga je društvo predložilo občinskemu ljudskemu odboru, še ni uveljavljen. V zvezi s tem poročam, da ni bilo sprememb ne v vodstvu ne med osebjem muzeja.

Muzejska uprava je predvsem skrbela za prostore. Poleg razstavnih prostorov, katerim posvečamo stalno pozornost in jih v redu oskrbujemo, zaslužijo to v še večji meri skladiščni prostori. Kajti v njih so shranjeni predmeti iste vrednosti kot na razstavi, le s to razliko, da so predmeti v depojih razmešeni nepregledno in povrh tega še v prostorih, ki ne ustrezajo zahtevam sodobne muzeologije. Veseli bi lahko bili, če bi bili prostori vsaj suhi, tako pa so vlažni, vanje vdira cestni prah, stropje razjeda lesni črv in okužuje v skladiščih spravljene lesene predmete. Zaradi tesnih prostorov je bil otežkočen pregled predmetov, kar je oviralo potek inventarizacije. Že bežen pregled je pokazal skrajno nezadovoljivo stanje predmetov. Vlaga, prah, onemogočeno pravilno zračenje in razporeditev prostorov so kvarno vplivali na predmete. To stanje bi se dalo popraviti edino s pridobitvijo kakega novega skladišča. Zato smo uredili bivšo garažo, kar nam je omogočil ObLO, ki nam je delno prepustil gradivo obeh porušenihih mesnic. Z uporabo gradiva in z izkupičkom zanj smo uspeli popraviti streho garaže in smo s tem pridobili lep in suh prostor. Vanj smo spravili slike, in to na posebna stojala. Vendar smo z ureditvijo skladišča v garaži razbremenili ostale prostore le v majhni meri. Po predvidenem načrtu za ureditev depojev moramo izprazniti nekdanjo verando za potrebe arhiva. Dalje naj bi služil prostor pod Tavčarjevo sobo za hrambo kamnitih predmetov, raznega orodja in neuporabljene razstavne opreme. V popravljeni garaži bi po načrtu bile shranjene slike, slike na steklo, panjske končnice in omare iz bivše verande. V dveh prostorih bivšega hleva bi uredili: v prvem hrambo plastike in delov oltarjev, v drugem pa manjših etnografskih predmetov in železa. Za velike predmete, n. pr. skrinje, pluge in množico posameznih kosov pohištva in manj vrednih predmetov, pa po tem načrtu ne bi imeli prostora. Toda tudi to se je zadovoljivo rešilo: dobili smo zgornje nadstropje v kašči, ki smo ga zasilno uredili,

počistili in prebelili in jeseni 1957 prenesli tja del etnografske zbirke in že prej našete predmete. Tako ostane po načrtu še ureditev bivšega hleva in oprema depojev s policami. Postavitve teh bo omogočila sistematično urejevanje predmetov in s tem zvezano inventarizacijo.

Inventarizacija je najtežavnejša naloga, kateri posveča uprava vso pozornost in so doseženi že prvi uspehi. Vpisani so vsi predmeti, katere so zbrali člani Muzejskega društva še pred vojno. Mnogo predmetov pa je brez osnovnih podatkov, tako na primer ni znano najdišče, od kod je predmet prišel v muzej, kar je bistvenega pomena, saj brez teh podatkov izgubi vrednost in je za muzej nepomemben. Upam, da bo za večino takšnih predmetov še mogoče dobiti te osnovne podatke od članov društva, predvsem od zbiralcev. Vsi novi predmeti pa so takoj vpisani v knjigo dohoda in dobijo oznako.

Poleg ureditve knjige dohoda muzejskih predmetov Muzejskega društva je v prvi stopnji urejena fototeka, osnovana zaenkrat na priročnem seznamu. Filmi so spravljani v posebnih kartonih v kartotečnem zaboju, vsi kartoni in filmi so oštevilčeni, seznam pa vsebuje vse potrebne podatke. Te je treba le še prepisati v knjigo, tako da bo že letos delo pri urejevanju fototeke ažurno.

Pregled števila predmetov v primerjavi z letom 1956 pokaže velik uspeh, in sicer: v letu 1956 je bilo vseh predmetov 8825, od tega razstavljenih 2253, konec leta 1957 pa je vseh 18.584 in od teh razstavljenih 1992. Tak velik porast so nanesele predvsem fotokopije in filmi NOB ter na novo dobljeni predmeti. Klasifikacija teh pokaže, da smo dobili največ etnografskih predmetov, in sicer 116. Zgodovinska zbirka se je povečala za 18, kulturnozgodovinska za 50, umetnostnozgodovinska za 7, prirodoslovna za 5, arheološka za 2 predmeta in numizmatična za 6 novcev. Oddelek NOB je zbral 222 predmetov, od tega 27 kosov orožja.

Število obiskovalcev se veča iz leta v leto. Leta 1955 je naš muzej obiskalo 10.037 obiskovalcev, lansko leto pa 12.706 obiskovalcev. Opaziti je padec skupinskih obiskov, od 65 posebnih skupin v letu 1955 na 11 skupin v lanskem letu, medtem ko so se šolske skupine močno povečale, in sicer od 193 skupin v letu 1956 na 250 v preteklem letu. Pregled obiskov kaže, da si je muzej utrdil svoj sloves v šolah (posebno pri dijakih gimnazij, vajejske šole in osnovne šole v Loki). K večjemu številu obiskovalcev so pripomogle tudi razstave. Leta 1956 je za teden muzejev obiskalo slikarsko razstavo prof. Pavla Bozovičarja 1507 ljudi. Najbolj je bila obiskana slikarska razstava Ivana Groharja v tednu muzejev naslednjega leta z 2029 obiskovalci. Razstava slikarja Doreta Klemenčiča je imela 953 obiskovalcev, razstava reprodukcij holandskega slikarja Rembrandta pa 677.

Novo zbirke in preurejanje starih zahteva tudi vitrine in podobno razstavno in ohranjevalno opremo. Za razstavljanje predmetov s Kranclja smo nabavili tri stoječe in štiri stenске vitrine. Oddelek NOB je razstavil maketo Primožve žage v novi visoki vitrini. Zaradi enotnosti smo dali prepleškati 8 starih vitrin, 6 novih pa je bilo narejenih iz starih neuporabnih vitrin in se sedaj uporabljajo za občasne razstave. Za muzejsko pisarno, oddelek NOB in arhiv smo kupili tri stare omare. Tudi za shranjevanje slik smo nabavili dva posebna valja. Dalje smo v zvezi z zbiranjem gradiva za oddelek NOB kupili moško kolo. Poleg teh večjih stvari je sedaj v posesti muzeja tudi nekaj manjših nujno potrebnih kosov opreme (n. pr. svetlomer in fotografsko stojalo, medtem ko je fotografski aparat izposojen od okrajne spomeniške komisije).

Poleg dela v muzeju opravlja kustos tudi spomeniškovarstveno službo po navodilih Zavoda za spomeniško varstvo in v okviru spomeniške komisije OLO Kranj. Stalno je navzoč pri vseh popravilih hiš v mestu, pregleduje gradbena dovoljenja in skupno z arhitektom vodi vsa dela, ki zadevajo spomeniškovarstveno območje. Med velika dela v mestu moremo šteti nadzorstvo del pri restavriranju mestnega obzidja, pri delih za ureditev predela ob Kapucinskem mostu ter pri obnovi starega rotovža in Homanove hiše. V to delo spada tudi najdba srednjeveške cehovske prodajalne na Spodnjem trgu itd. Odločno je bilo treba posredovati pri delih za novo kinodvorano na Mestnem trgu, kjer je bil sklenjen kompromis: ohranjena je samo fasada, posneti pa so tlorisi stare stavbe in po njih je Gregor Kankelj izdelal dve maketi. Nadalje smo uredili dvorišče puštalskega gradu in utrdili fresko G. Quaglija v kapeli. Evidentirani in fotografirani so bili spomeniški objekti v pretežnem delu Poljsanske doline: okoli 300 fotografij, 150 strani zvezka konservatorskih zapiskov, začeta kartoteka spomenikov na loškem ozemlju, 70 tipkanih strani in 195 fotografij iz zgodovine NOB, 30 tlorisov bunkerjev, tehnik itd. Vse to priča o dejavnosti muzeja na spomeniškovarstvenem področju.

Končno naj dodam še nekaj besed o ekipnem terenskem delu. Lani smo organizirali prvo ekipo za zbiranje podatkov o zgodovini NOB, ki smo ji priključili še etnografa. Širše poročilo je izšlo v Loških razgledih, tu pa poudarjam samo eno: pred muzejem je važna naloga zbiranja etnografskih predmetov in zapiskov, izdelava spomeniške kartoteke ali seznama, ki bo prišel v poštev ob novem spomeniškem zakonu, in seveda v prvi vrsti zbiranje gradiva NOB. Zato je nujno, da tudi v letošnjem letu muzej organizira ekipo, ker le s takim delom bo mogel pokazati vidne rezultate in reprezentirati v novih prostorih na loškem gradu.

Poročilo o arhivu

(Poroča arhivarka Doroteja Gorišek)

Glavno delo je bilo usmerjeno v uvedbo samostojnih arhivarskih knjig. Doslej so se vodile akcisijske in inventarne knjige za muzealije in arhivalije skupaj, kar je bilo nekako vzdržno; sedaj, ko pa tako muzejske kot arhivske zbirke stalno naraščajo, se je to pokazalo za nepraktično in so bile v zadnjih dveh letih uvedene samostojne arhivske akcisijske in inventarne knjige. To je tudi v smislu splošnega arhivskega dela v naši državi, ki je usmerjeno v intencionalizacijo arhivalij po enotnih smernicah.

Tako je bila nastavljena akcisijska knjiga splošnih arhivalij (1 knjiga) in posebej za arhivalije NOB (2 knjigi). Za posamezne fonde, ki so že urejeni, so izdelani tudi posebni sezname za praktično uporabo in kot osnova za inventarno knjigo. Druga je akcisijska knjiga mikrofilmov loških arhivalij iz Münchena in po njih izdelanih povečav (doslej 1534 kosov). Obenem je urejena posebna kartoteka teh mikrofilmov ter urejene in evidentirane tudi povečave. Posebej je izveden vpis fotokopij in filmov oziroma plošč tistih loških arhivalij, ki so posnete v naših domačih arhivih. Posebna knjiga služi za evidenco fotokopij pečatov in grbov Škofje Loke, gradov, cehov, cerkva, mesta Škofje Loke in gradov ter kamnitih zgodovinskih plošč z našega teritorija. Vse to gradivo je posneto pri nas doma in v drugih centralnih arhivih ter predstavlja lepo zbirko vseh doslej znanih in dosegljivih primerov. Obsežna je tudi zbirka originalnih pečatov z loškega ozemlja. To so splošni občinski, šolski, cehovski, društveni, cerkveni, privatni, dalje posebej okupacijski in zase pečati iz NOB. Zanje je uvedena posebna knjiga, zbirka pa je urejena. Zadnji čas je zbrana prav obsežna zbirka klišejev raznih zgodovinskih, etnografskih krajev in objektov ter spomenikov NOB, objavljenih v raznih naših domačih publikacijah, ki so urejeni, evidentirani in vknjiženi v posebno inventarno knjigo. Prav tako je urejena tudi zbirka raznih emblemov in plaket in je zanje uvedena posebna inventarna knjiga. Obsežna je zbirka karend in cirkularjev, t. j. starejših uradnih glasil iz 18. in 19. stoletja, skupaj okoli 5000 kosov; zanje se vodi posebna inventarna knjiga. Urejene so kronološko, izdelati je treba še vsebinski register. Končno so prefotografirane tudi vse domače pergamentne listine, da so bili originali umaknjeni iz muzejskih razstavnih zbirk v arhiv in so razstavljene fotokopije. Poleg teh del je bil urejen še del ajmanovega arhiva, ki smo ga pridobili v letu 1957, in arhiv vojne škode.

V teh dveh letih smo v okviru mednarodnega sodelovanja praznovali tudi pri nas dva arhivska tedna. Prvi arhivski teden v letu 1956 je imel praktični značaj. Da bi dobili evidenco nad arhivi na terenu, je arhivarka pregledala vse občinske arhive po obeh dolinah. Ob tej priliki so bili izdelani posebni zapisniki o pregledu in arhivskem gradivu. Z ljudskimi odbori smo se tudi dogovorili za medsebojno sodelovanje glede oddajanja starejših arhivalij naši ustanovi in glede škartiranja.

Za arhivski teden v letu 1957 je bila urejena razstava s tematiko »Gospodarski sistem in družbene plasti do leta 1848«. Priključeni so bili še pisani kamniti spomeniki na loškem področju, vrsta pisanih dokumentov (rokopisi, listine, inkunabule) in primer restavriranja poškodovanih arhivskih dokumentov. Razstava je bila opremljena z originalnimi slikami iz zgodovine loškega gospodarstva, središče loškega gospodarstva pa je bilo predstavljeno z maketo loškega gradu v stanju iz 17. stoletja. Razstava je bila odprta ves teden ob vodstvu in strokovni razlagi. Na gimnaziji je imela arhivarka za višješolce posebno predavanje o arhivskem tednu, o zgodovinski dokumentaciji in sodelovanju srednje šole z arhivskimi ustanovami. Na loških šolah so bili s spremnim predavanjem predvajani diapozitivi o Ivanu Tavčarju, Poljanski dolini in zgodovinskih znamenitostih Škofje Loke, katere so posneli po loških arhivalijah in muzealijah,